

Windenergieprojecten op land - aanvullende acties om beleid en processen te optimaliseren.

versie 1 december 2015

Dit is een gezamenlijk actieplan van de partijen bij het Nationaal Energieakkoord die zitting hebben in het kernteam wind op land, te weten IPO, VNG, het Rijk (EZ en I&M), NWEA, Netbeheer Nederland, Stichting Natuur & Milieu en de Verenigde Natuur- en Milieufederaties.

1. Conclusie NEV 2015

De NEV 2015 constateert dat met het huidige beleid het meest waarschijnlijke scenario is dat slechts 5100 MW van de doelstelling van 6.000 MW wind op land in 2020 zal worden gerealiseerd. De NEV 2015 noemt als belangrijkste oorzaken de lange doorlooptijden van projecten en de maatschappelijke weerstand voor windenergie en de weerslag daarvan op decentrale overheden.

2. Reactie op NEV 2015

In reactie op de NEV 2015 heeft Minister Kamp aangegeven dat hij extra maatregelen wil treffen om de doelstelling van 6.000 MW wind op land tijdig te realiseren. In het Bestuurlijk Overleg van 6 oktober tussen het Rijk en het IPO hebben ook de provincies aangegeven dat zij onverminderd staan voor de tijdige realisatie van de doelstelling en dat zij hun deel van de benodigde maatregelen zullen treffen. Minister Kamp en de provincies hebben afgesproken hierin gezamenlijk op te trekken met de partijen uit het kernteam wind op land, dat bestaat uit vertegenwoordigers van EZ, I&M, IPO, VNG, netbeheerders, Stichting Natuur & Milieu, de verenigde natuur- en milieufederaties en NWEA. Het kernteam heeft inmiddels alle knelpunten in kaart gebracht. De komende jaren zal het kernteam het Rijk, de provincies en gemeenten ondersteunen bij het uitwerken en uitvoeren van oplossingen voor knelpunten. Essentieel hierbij is dat het kernteam voldoende capaciteit en middelen heeft om de komende jaren uitvoering te geven aan de benodigde acties. Alle partijen bij het kernteam wind op land hebben hun inzet ten behoeve van het kernteam toegezegd en zijn bereid hieraan hun bijdrage in het Kernteam te leveren. Waar nodig zal een bestuurlijk regieteam noodzakelijke besluiten nemen of sturing geven.

3. Zoeken naar mogelijkheden om in te lopen op de planning

Partijen delen de conclusie uit de NEV 2015 dat de hoofdoorzaken van de vertraging het kwetsbaar draagvlak en de lange procedures zijn. De mogelijkheden om deze vertraging zoveel mogelijk in te halen worden dan ook primair gezocht in het investeren in maatschappelijk draagvlak, in het voeren van een betere regie op projecten en in het efficiënter en soepeler laten verlopen van de procedures.

A. Investeren in maatschappelijke acceptatie en draagvlak

We staan voor de uitdaging om een doelstelling te halen en tegelijkertijd ruimte te bieden voor een goed en zorgvuldig gebiedsproces en het betrekken van bewoners bij de planvorming. Hier zit een spanningsveld. Het is echter niet zo dat ze elkaar uitsluiten. Met heldere en kenbare mijlpalen geef je duidelijkheid en creëer je momentum voor het betrekken van de omgeving. Het gezamenlijk optrekken van de verschillende overheden die bij een project zijn betrokken kan sterk bijdragen aan de maatschappelijke acceptatie.

Partijen spreken onderstaande generieke en projectgebonden maatregelen af:

- Eind 2015 levert het kernteam de vernieuwde portaalwebsite Windenergie.nl op waarin informatie wordt gegeven over alle aspecten van wind op land als ondersteuning van zorgvuldige processen en procedures;

- De verschillende overheden die zijn betrokken bij een project sluiten, indien dit meerwaarde heeft, samen met de initiatiefnemer en –waar mogelijk– voorafgaand aan de start van de formele procedure een intentieovereenkomst waarin zij hun commitment voor het welslagen van het project naar elkaar uitspreken en onderling afspreken wat het doel van het project is, wie waarvoor verantwoordelijk is, waar nog ruimte voor keuzes is, welke keuzes nog gemaakt zullen worden en door wie, hoe de participatie van en met de omgeving wordt vormgegeven, en wat de planning is;
- Het bevoegd gezag en de initiatiefnemer maken onderling afspraken over het beschikbaar stellen van voldoende capaciteit voor omgevingsmanagement;
- De gezamenlijke overheden die bij een project zijn betrokken bezien in samenspraak met stakeholders, zoals omwonenden, maatschappelijke organisaties en de initiatiefnemer of het aanstellen van een gebiedscoördinator nodig of nuttig is;
- Initiatieven van onderop zijn goed voor het draagvlak en de maatschappelijke acceptatie van wind op land, maar kampen vaak met een gebrek aan kennis en middelen. Provincies en gemeenten stimuleren waar nodig energiecoöperaties of andere lokale initiatiefnemers actief om in hun rol in het proces beter in te vullen;
- Er zijn locaties waar enthousiasme bestaat voor windenergie, maar die niet passen in de provinciale of gemeentelijke ruimtelijke plannen. De natuur- en milieufederaties onderzoeken samen met provincies en gemeenten waar mogelijkheden zijn om dit soort kleine projecten alsnog in te passen. Deze kleine projecten bieden kansen om draagvlak en goodwill onder bevolking te creëren.
- Stichting Natuur & Milieu en de Natuur- en Milieufederaties willen samen met andere betrokken partijen een aantal projecten analyseren en hier lessen uit trekken, met name op het gebied van bestuurlijke aanpak, draagvlak, bewonersparticipatie en toepassing van de Gedragscode. De lessen die hieruit worden getrokken worden gedeeld met alle betrokkenen van lopende en nieuwe windprojecten. Dit moet helpen om in lopende projecten beter om te gaan met draagvlak en zo projecten sneller van de grond te krijgen;
- Het bevoegd gezag en de initiatiefnemer betrekken zo vroeg mogelijk in het proces de lokale natuur- en milieuorganisaties. Waar nodig helpt of bemiddelt de landelijke organisatie hierbij;
- Verschillende milieuorganisaties, waaronder Greenpeace en de Provinciale Natuur- en Milieufederaties, ondersteunen bevoegd gezag en initiatiefnemer waar mogelijk bij draagvlakdiscussie op lokaal niveau;
- NWEA, Stichting Natuur & Milieu, de Verenigde natuur- en Milieufederaties en bevoegde gezagen stimuleren de naleving van de gedragscode wind op land in de projecten;
- EZ start nog dit jaar de toegezegde evaluatie van de RCR regeling. Doel hiervan is om de invulling van de betreffende amvb's van de Omgevingswet te voeden (richting consultatie voorjaar 2016) en anderzijds ook om lessen op te halen voor de eerder genoemde op te stellen procesaanpak. Bij de opdrachtomschrijving en begeleiding van het (onafhankelijke) onderzoek worden overheden, initiatiefnemers en maatschappelijke organisaties betrokken.

B. Verkorten van doorlooptijden van projecten

Het kernteam identificeert verschillende oorzaken voor de lange doorlooptijden.

- afstemming met andere gebruiksfuncties;
- netinpassing;
- onvoldoende regie op projecten.

Afstemming met andere gebruiksfuncties

Minister Kamp geeft in zijn reactie op de NEV 2015 aan de Tweede Kamer aan dat het kabinet prioriteit geeft aan het oplossen van knelpunten in de realisatie van de doelstelling wind op land. Dit betreft in elk geval de volgende onderwerpen:

- Radar: het Rijk spant zich in om te komen tot een aanpassing van de radarinfrastructuur om de radarverstoring door windturbines op te lossen en de veiligheid van vliegprocedures te kunnen waarborgen;
- Radar: de regio heeft behoefte aan één aanspreekpunt op projectniveau. Dit ter ondersteuning van het bevoegd gezag bij het komen tot een optimale ruimtelijke inpassing van projecten. Daar waar sprake is van generiek nationale knelpunten spant het Rijk zich in om tot een oplossing te komen.
- Luchtvaart: de regio heeft behoefte aan één herkenbaar aanspreekpunt waar het gaat om een regionale luchthaven. Dit ter ondersteuning van het bevoegd gezag bij het komen tot een optimale ruimtelijke inpassing van projecten. Daar waar sprake is van generiek nationale knelpunten spant het Rijk zich in om samen met betrokken partners tot een oplossing te komen.
- Bouwen in of bij waterkeringen: prioriteit geven aan het vaststellen van de beleidslijn windturbines op waterkeringen ten behoeve van een coherent en eenduidig beleid RWS en waterschappen;
- Bouwen in of bij waterkeringen: met de onlangs vastgestelde wijziging van de beleidsregel windmolens bij waterstaatwerken geeft het Rijk helderheid de vraag of bouwen wel of niet veilig kan. Daar waar sprake is van concrete knelpunten zal het Rijk zich inspannen om samen met de partners tot een oplossing te komen.
- Grondprijzen: stimuleren van een daling van de opstalvergoedingen voor windturbines;
- Risicozonering bedrijventerreinen: daar waar zich concrete knelpunten voordoen, beziet het Rijk waar het realiseren van duurzame bedrijventerreinen kan worden vergemakkelijkt;
- Obstakelverlichting: aan de hand van de uitkomsten van de pilot obstakelverlichting in het Prinses Alexiapark bekijken waar en op welke wijze een vervolg kan worden gegeven aan de aanbevelingen van deze pilot;
- Netinpassing: snelle inwerkingtreding van die onderdelen van het wetsvoorstel voor de Gas- en Elektriciteitswet die een parallel vergunningsproces voor de netinpassing mogelijk maken.

Netinpassing

Om de geplande windparken op tijd (2020) aan te kunnen sluiten op het elektriciteitsnetwerk tegen zo laag mogelijk maatschappelijke kosten spreekt het kernteam het volgende af:

- De provincie voert de regie op het proces van netinpassing binnen haar grenzen;
- Netbeheer NL voert, voor zover nog niet gebeurd, met elke provincie een startgesprek over de wijze waarop de netbeheerders bij de provinciale doelstelling wind op land worden betrokken;
- De provincie informeert de netbeheerders periodiek en zo volledig mogelijk over de stand van zaken en planning van projecten en over toekomstplannen ten aanzien van energieopwekking;
- RVO geeft Netbeheer Nederland toegang tot de database van de monitor wind op land;
- Netbeheer Nederland geeft in de voortgangsrapportage per provincie zo goed mogelijk inzicht in welke besluiten wanneer nodig zijn om de netinpassing tijdig gereed te kunnen hebben en welke regio's of projecten op het kritieke pad zitten;
- Indien dit leidt tot een versnelling neemt het bevoegd gezag in beginsel de benodigde netinpassing en netuitbreiding mee in de procedure voor ruimtelijke inpassing.

Meer regie op projecten

Partijen constateren dat in een aantal projecten duidelijke en afrekenbare afspraken ontbreken tussen provincie en gemeente over rollen en verantwoordelijkheden en over wie wanneer wat moet doen om het project tijdig te kunnen realiseren. Er is daarnaast bij bevoegde gezagen en –met name bij de bottom up projecten– bij initiatiefnemers, in

veel gevallen onvoldoende inzicht in het tijdbeslag van de verschillende stappen naar realisatie van een project en onvoldoende kennis, ervaring en menskracht beschikbaar. Dit gebrek aan inzicht in de verschillende stappen hangt samen met het ontbreken van een gevoel van urgentie over het tijdig afronden van projecten om de doelstelling in 2020 te halen. Deze twee versterken elkaar en maken dat in veel gevallen niet of onvoldoende wordt gestuurd op een planning.

Provincies zullen daarom voor elk project inzichtelijk maken hoe de planning er uit ziet om uiterlijk 2020 klaar te zijn en welk risicomanagement wordt ingezet om onderweg te kunnen bijsturen. Op basis hiervan kunnen waar nodig afspraken worden gemaakt over inzet en middelen die nodig zijn om de planning te realiseren. Hierbij kan het gaan om een projectleider, een mediator om partijen bij elkaar te brengen of extra ondersteuning van een burgerinitiatief. De provincie voert de regie over een project of maakt afspraken met een gemeente over de voorwaarden waaronder de gemeente die rol op zich neemt. Voor projecten van meer dan 100 MW aan opgesteld vermogen maken het Rijk, de provincies en de gemeenten waarbinnen het project is gelegen deze afspraken.

Concreet spreken partijen het volgende af:

- De provincies zorgen ervoor dat van elk project binnen hun grenzen een planning wordt opgesteld zodat inzichtelijk wordt welke deadlines gelden om de windparken tijdig te realiseren, met inbegrip van de benodigde investeringen in het betrekken van omwonenden en belanghebbenden;
- Aan de hand van deze planning bepalen provincie, gemeente en initiatiefnemer gezamenlijk wat nodig is om deze planning te realiseren en wie daarvoor moet zorgen, zoals bijvoorbeeld het aanstellen van een projectleider vanuit het bevoegd gezag, een omgevingsmanager, de inzet van een coördinatie-regeling, of de hulp van het kernteam bij het oplossen van een bepaald knelpunt;
- De provincies maken aan de hand van de planning afspraken met de gemeenten over de voortgang en het risicomanagement voor het behalen van de mijlpalen;
- Op projecten die nu nog in de voorfase zitten voert het (beoogde) bevoegd gezag de regie. Dit betekent dat het maatregelen treft om het gebiedsproces op te starten dan wel te professionaliseren, partijen bij elkaar te brengen en tot afspraken maken aan te zetten, een risicomanagement aanpak op te zetten en aan te sturen op de start van de procedure;
- Voor projecten met een planning op het kritieke pad zet het bevoegd gezag de juiste instrumenten in, zoals bijvoorbeeld een coördinatie-regeling. Coördinatie van vergunningen levert voordelen op in tijd omdat de verschillende besluiten die nodig zijn voor een project niet na elkaar maar als een geheel worden voorbereid en genomen. Dit scheelt tijd en maakt het voor personen en organisaties die bezwaar willen maken eenvoudiger, omdat er één inspraakmoment is voor alle vergunningen en de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State op één moment uitspraak doet in beroepszaken;
- Provincies en gemeenten organiseren een onderlinge uitwisseling van kennis, best practices en ervaringen om de uitvoering te verbeteren;
- Bevoegde gezagen en initiatiefnemers geven projectgebonden knelpunten door aan het kernteam. Het kernteam werkt oplossingen uit en bereidt snelle besluitvorming voor. IPO en Rijk stellen een bestuurlijke regiegroep in om snel noodzakelijke bestuurlijke besluiten te nemen.

Overig

- NWEA onderzoekt de mogelijkheden om tijdwinst te halen in het proces rond financial close en aanbesteding van de bouw.